

**ТЕМА: «ІДЕОЛОГІЯ ЯК ДУХОВНЕ ЄДНАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ.
ДЕРЖАВОТВОРЧА ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА РЕФОРМУВАННЯ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ»**

Питання 1. Діяльність: поняття, риси, різновиди.

Питання 2. Державотворча діяльність і державотворення. Публічно-управлінська діяльність як серцевина державотворчої діяльності.

Питання 3. Ідеологія як теоретично-обґрунтована практична свідомість.

Питання 4. Ідеологічно-державотворча діяльність як первинна засаднича технологія творення держави й реформування публічного управління.

4.1. Ідеологічна діяльність та її визначальні риси.

4.2. Ідеолог державотворення як конструктор державотворчих смислів.

Питання 5. Державотворча технологічна карта реформування публічного управління: загальна характеристика.

Питання 1. Діяльність: поняття, риси, різновиди.

Діяльність – це категорія для позначення форми активного ставлення людини до навколишнього світу з метою його перетворення.

Можна виокремити такі **сутнісні риси діяльності**:

1. Діяльність має об'єктивний характер (як і рух у цілому).
2. Наявність суб'єкта, котрий має свідомість і волю, активно пізнає та перетворює навкружний світ, діє в ньому (індивід, соціальна група, суспільство).
3. Усвідомлений характер.
4. Цілеспрямований характер.

5. Детермінація нижчих форм руху матерії (механічної форми, фізичної, хімічної, біологічної).

Діяльність постає як складна система.

Основні структуроутворюючі елементи цієї системи:

- А) Матеріальна діяльність (матеріальне виробництво).
- Б) Духовна діяльність (духовне виробництво).

Виділяють **різні підстави для класифікації діяльності:**

- а) за формою,
- б) за часовою й просторовою характеристикою,
- в) за фізіологічним механізмом та ін.

У діяльності як суб'єкт-об'єктному відношенні **виокремлюють такі її види** (М. Каган):

- перетворюючу діяльність,
- пізнавальну,
- ціннісно-орієнтаційну,
- комунікативну.

Із точки зору творчої ролі діяльності у розвитку суспільства та людини виокремлюють:

- а) *репродуктивну діяльність* (відтворення відомого),
- б) *продуктивну або творчу діяльність, творчість* (утворення нового).

Творчість – це категорія для позначення процесу діяльності зі створення якісно нового.

Характерні риси творчості:

- 1) породження якісно нових матеріальних та духовних цінностей, об'єктів;
- 2) неповторність (за характером здійснення та результатом);
- 3) оригінальність (самобутня діяльність);
- 4) суспільно-історична унікальність (винятковість у масштабах усього історичного буття).

Творчість як процес трудової діяльності зі створення якісно нового є іманентною природі людині.

«Первісною сутністю людини, – стверджує П. Алексєєв, – є творчість, або, що теж саме, – творчість у праці... Праця повинна бути не тільки і не скільки засобом до життя, скільки її сутністю, процесом, у якому людина повністю та всебічно розвиває свої схильності й задатки».

«Творчість означає: насолоджуватися будь-якою роботою як медитацією; працювати на усякій роботі з глибокою любов'ю... Ви повинні бути творчими у своєму власному єстві», – говорить Ошо.

У структурі діяльності центральним компонентом є практика.

Практика – це категорія для позначення матеріальної, чуттєво-предметної, цілепокладаючої діяльності людини, що має своїм змістом освоєння й перетворення природних та соціальних об'єктів і становить загальну основу, рушійну силу людського суспільства й пізнання.

Практика таким чином має соціоактивний, усвідомлений, цілепокладаючий, доцільний, почуттєво-предметний, матеріальний, перетворюючий характер і може розглядатися як «серцевина», своєрідне ядро системи діяльності.

У структурі практики виокремлюють такі елементи (вони водночас є технологічними ланцюжками, тобто можна говорити про *7-м елементів технології*):

- 1) потреби;
- 2) мета;
- 3) мотив;
- 4) доцільна діяльність у вигляді її окремих актів;
- 5) предмет, на який спрямована ця діяльність;
- 6) засоби, за допомогою яких досягається мета;
- 7) практичний результат діяльності.

Виокремлюють дві основні форми практики:

- а) виробництво матеріальних благ,
- б) соціально-перетворюючу діяльність (виховання дітей та молоді, *владна діяльність, політична діяльність, державотворча діяльність, публічно-управлінська діяльність, реформаторська діяльність* та ін.).

Питання 2. Державотворча діяльність і державотворення. Публічно-управлінська діяльність як серцевина державотворчої діяльності.

Таким чином **державотворча діяльність** (а разом з нею і публічно-управлінська діяльність, реформаторська діяльність) **постає як різновид соціально-перетворюючої діяльності.**

На підставі вищезгаданого розуміння категорії «діяльності» можна дати їй визначення поняттю «державотворча діяльність».

Державотворча діяльність – це категорія для позначення форми активного ставлення людини до навколишнього державно-політичного світу з метою його перетворення.

Для державотворчої діяльності характерні усі вищевказані сутнісні риси діяльнісного явища (діяльності):

- ✓ об'єктивний характер;
- ✓ наявність суб'єкта – державотворця, котрий має свідомість і волю, активно пізнає та перетворює навкругний державно-політичний світ, діє в ньому (індивід, соціальна група, суспільство);
- ✓ усвідомлений характер;
- ✓ цілеспрямований характер;
- ✓ детермінація нижчих форм руху матерії.

Через державотворчу діяльність і завдяки їй і відбувається державотворення, яке виступає водночас як процес та результат такої діяльності.

Кінцевим продуктом державотворчої діяльності й державотворення постає держава як політико-правова конструкція.

Що є являє собою державотворення?

Останнім часом, особливо на протязі тридцяти років існування української незалежності, термін «державотворення» посів своє чільне місце як на буденному рівні суспільної свідомості, так і на теоретичному.

Його застосовують у різноманітних значеннях для опису процесів суспільно-політичного, державного життя і політики, і державні службовці, і журналісти, і представники практично всіх галузей суспільствознавчих наук.

При цьому практично ніхто не наважується зазирнути в суть явища, що позначається цим терміном, приступити до розкриття цілісного змісту поняття державотворення.

Як правило, дане поняття традиційно обходить своєю увагою майже вся довідкова література, включаючи фундаментальні філософські, політологічні словники й енциклопедії, абсолютну більшість юридичних довідкових джерел. Не зустрічається воно в якості самостійного поняття і у новітній «Енциклопедії державного управління», хоча сам термін «державотворення» присутній у статті в складі більш об'ємного поняття.

Що ж стосується монографічних і дисертаційних робіт, у назву яких залучено термін «державотворення», то зазвичай їх автори використовують вищевказане поняття, так би мовити, «заангажовано», залежно від спрямованості свого власного наукового інтересу, не обтяжуючись при цьому намаганнями з'ясувати його зміст. Так, зокрема, деякі дослідники (*С. Мофа*), проводячи концептуалізацію національної свідомості як чинника державотворення, вважають, що під останнім слід розуміти *«...процес створення та удосконалення певних організаційних структур та ідеологічних засад взаємодії між громадянами держави у всіх сферах суспільного життя (політичній, економічній і т.д.) з реалізації особистих і спільних інтересів»*. Очевидно, що таке розуміння державотворення, його визначення, є тенденційним і в цілому не розкриває суті цього феномена.

Така неувага з боку суспільствознавців і філософського загалу до вказаного поняття значно стримує розвиток як теорії суспільства й держави, так і публічного управління та адміністрування в цілому, породжує не досить вірні, а іноді зовсім хибні, думки, теоретичні погляди й конструкції.

Прикладом цьому є роздуми відомого українського дисидента *Є. Сверстюка*. *«Для мене слово «державотворення», – говорить він, – є дуже фальшиве і дуже пахне «совковістю». Мені здається, що термін «державотворення» пішов від тих, хто проповідував культу держави. Це й партійні органи, й органи безпеки. Держава, і все для держави, і хліб для держави, і людина для держави, і державотворення... І власне кажучи, ніяких проблем не було. Державу створено, перейменувати на незалежну Україну і все в порядку. Отже, у самому тому терміні було для мене завжди щось підозріле».*

М'яко кажучи, навряд чи можна погодитись із такою думкою. Принаймні, якщо щось і створено в суспільстві, що має соціальну природу (а тим паче держава!), воно знаходиться у постійних змінах, розвитку, а отже, потребує нових людських потуг, реформування, перетворення й вдосконалення, тобто соціально-перетворюючої діяльності.

У зв'язку з цим зробимо наголос, що **державотворення**, як нам уявляється, **слід концептуалізувати крізь призму розуміння таких феноменів соціальної дійсності, як діяльність і практика.**

Одним із основних проявів, різновидів діяльнісного явища, як зазначалося, є наявність продуктивної, творчої діяльності, що може виступати у формі особливого роду практики – соціально-перетворюючої діяльності, спрямованої на зміну певних форм соціального буття, у тому числі держави. У даному випадку феномен державотворення і постає у якості такої практики. Вважаємо, що його повноцінне осмислення лежить у площині розгляду такого проблемного питання, як творчість.

В історії людської думки до суб'єктів творчості традиційно відносили Бога (М. Бердяєв, Г. Гегель, Платон), природу (А. Бергсон, Епікур, Б. Спіноза), людину (К. Гельвецій, К. Маркс, Ж. Сартр).

Як було зазначено вище (під час розгляду першого лекційного питання), **творчість** – це категорія для позначення процесу діяльності зі створення якісно нового.

Нагадаємо характерні риси творчості:

- 1) породження якісно нових матеріальних та духовних цінностей, об'єктів;
- 2) неповторність (за характером здійснення та результатом);
- 3) оригінальність (самобутня діяльність);
- 4) суспільно-історична унікальність (винятковість у масштабах усього історичного буття).

Творчість, безумовно, – багатогранне явище; багатоманітність і багатомірність творчих проявів піддається класифікації за різними підставами. У цілому всі види творчого явища відповідають основним різновидам діяльності, тобто матеріальному та духовному виробництву.

Якщо ж взяти до уваги практичний вимір діяльнісного феномена, то загалом **можна виділити два основних види творчої діяльності: а) виробництво матеріальних благ і б) соціально-перетворюючу діяльність.** У межах останньої і відбуваються різноманітні процеси перетворення суспільства й держави, що мають креативний, творчий характер. Зокрема, творча діяльність відбувається і під час створення держави, у вигляді особливого процесу – державотворення. Іншими словами, **творча робота зі створення держави постає як державотворення.**

Таким чином, на підставі загального поняття «творчість» уявляється правомірним визначити **державотворення як категорію, що позначає процес діяльності зі створення якісно нової держави.**

Особливістю державотворення як складного соціального утворення є те, що воно поєднує у собі і загальні риси діяльнісного явища, і суттєві характеристики таких феноменів, як практика й творчість.

Зокрема, як різновид практичної діяльності, **державотворення має соціоактивний, усвідомлений, цілепокладаючий, доцільний, почуттєво-предметний, матеріальний та перетворюючий характер.**

Крім цього, *такий процес соціально-перетворюючої діяльності є постійним і безперервним*: виникнувши, держава змінюється, розвивається, що з необхідністю детермінує постійну діяльність з її перетворення, вдосконалення, реформування. Тому цілком вірною виявляється думка дослідників, що *«...процес державотворення актуальний як для молодих державних утворень, так і для держав з давніми традиціями» (С. Мофа).*

Якщо практика в цілому становить загальну основу, рушійну силу людського суспільства й пізнання, то **феномен державотворення як різновид практичної діяльності виступає, у першу чергу, у якості системоутворюючого елемента буття держави, провідної конструкції державної організації, несучої платформи державного організму.**

Державотворення є також підставою пізнання державного утворення й механізмів державного будівництва та публічного управління.

Державотворча діяльність може здійснюватися багатьма активними суб'єктами: носіями влади, окремими громадянами та їх групами, громадськими активістами й політичними партіями, митцями, журналістами, поетами, блогерами, шоуменами та ін.

Кожен з них може вносити свій посильний внесок у державотворчий процес, ініціюючи різні різновиди державотворчої діяльності (публічно-

управлінську державотворчу діяльність, духовно-культурну державотворчу діяльність, економічну державотворчу діяльність та ін.).

Публічно-управлінська діяльність є де-факто серцевиною державотворчої діяльності, оскільки через неї безпосередньо втілюються в життя доленосні рішення, пов'язані напряду з творенням, перетворенням, реформуванням держави, всього державно-політичного світу.

Публічно-управлінська діяльність – це категорія для позначення форми активного ставлення суб'єкта до навколишнього державно-політичного світу, системи публічного управління та адміністрування з метою їх перетворення.

Загальні риси публічно-управлінської діяльності:

- об'єктивний характер;
- *наявність суб'єкта – публічного управлінця* (колективного або індивідуального), котрий має свідомість і волю, активно пізнає та перетворює навкругний державно-політичний світ, всю систему публічного управління та адміністрування, її окремі ланки (*органи державної влади, органи місцевого самоврядування, територіальні громади, громадські організації, окремі представники всіх цих структур*);
- усвідомлений характер;
- цілеспрямований характер;
- детермінація нижчих форм руху матерії.

Державотворча діяльність і публічно-управлінська діяльність співвідносяться як ціле та частина. Будь-яка публічно-управлінська діяльність є державотворчою, але не усяка державотворча діяльність є публічно-управлінською (!).

Питання 3. Ідеологія як теоретично-обґрунтована практична свідомість.

Як ми побачили з минулої теми лекційного заняття (коли розглядали суспільну свідомість), з суспільною психологією тісно пов'язана **ідеологія** (грец. «ιδεολογία»; від грец. «idea» – прообраз, ідея; та «logos» – слово, розум, вчення), що належить до вищого, теоретичного рівня суспільної свідомості, з чим погоджуються практично всі вітчизняні дослідники.

У розумінні ідеології слід виходити з того, що одним з найважливіших елементів свідомості слугує практична свідомість, тобто розум, на який спирається мислячий суб'єкт, здійснюючий практичну діяльність (концепція В. Воловика).

Нижній рівень практичної свідомості утворює «здоровий глузд» – погляди людей на навколишній світ і самих себе, які складаються стихійно під впливом досвіду і які є підвалинами для практичної діяльності й моралі.

Вищий же рівень практичної свідомості утворює ідеологія.

«Ідеологія» – це категорія для позначення систематизованого, теоретично обґрунтованого духовного відображення об'єктивної реальності, сукупності теоретично обґрунтованих ідей та поглядів на навкружну дійсність і самого себе, які сприймаються суб'єктом у якості правильних і потрібних у розв'язанні тих або інших практичних завдань.

Інакше кажучи, **ідеологія виступає як теоретично обґрунтована практична свідомість.**

Яка сутність ідеології?

Сутність ідеології першого порядку (сутність ідеології в «широкому» сенсі) – бути систематизованим, теоретично-обґрунтованим духовним підґрунтям практичної діяльності (практики).

Сутність ідеології другого порядку (сутність ідеології в «вузькому» сенсі) – це взаємозв'язок теорії та практики.

І саме тому ідеологію слід розглядати як **духовне єднання теорії та практики (!)**.

Основні сутнісні характеристики ідеології:

1. Ідеальний характер.
2. Вторинний, похідний характер.
3. Відображення об'єктивної реальності, практичної діяльності у систематизованій, теоретично обґрунтованій формі (у вигляді ідей та поглядів).
4. Аксіологічний, ціннісний характер.
5. Відносно самостійний характер.

Ідеологія має дві основні функції:

- а) *функція відображення практики;*
- б) активна дія на навкружну дійсність, практику – *функція активної дії на практику.*

Крім того, можна виокремити додаткові функції ідеології:

1. Інтегруюча функція.
2. Регулююча функція.
3. Організаційна функція.
4. Мобілізаційна функція.

Суб'єктом ідеології можуть бути: а) різні соціальні групи; б) окремі особи, індивіди, які входять до складу цих груп; в) усе суспільство в цілому.

Об'єкт ідеології – це певна сфера практичної діяльності, на яку спрямована активність відповідного суб'єкта (суб'єкта ідеології).

У відповідності з основними формами практичної діяльності доцільно виділяти **(різновиди ідеології)**:

1. Ідеологію виробництва матеріальних благ.
2. Ідеологію наукового дослідження.
3. Ідеологію соціально-перетворюючої діяльності.

Доречно також проводити класифікацію ідеології за такими критеріями:

а) *характер її прогресивності* (ідеологія прогресивна, консервативна, реакційна);

б) *ступінь її науковості* (відносно істинна ідеологія або наукова; ілюзорна ідеологія чи ненаукова; змішана);

в) *форми суспільної свідомості* (моральна ідеологія, релігійна, політична, правова, естетична, наукова).

Маючи ідеологію (розум) людина – Homo sapiens як Людина розумна – здійснює практичну діяльність, зокрема державотворчу діяльність (державотворення), а разом із цим і публічно-управлінську діяльність.

А отже, якщо суспільна свідомість – це своєрідна духовна зброя суспільства, то ідеологія – це «атомна» духовна зброя (!).

І якщо суб'єкт має на озброєнні сучасну ідеологію (модерний розум), то саме тоді від здатний ефективно створювати й перетворювати (реформувати) будь-які складні форми організації свого життя: державу, місцеве самоврядування, громадський сектор.

Питання 4. Ідеологічно-державотворча діяльність як первинна засаднича технологія творення держави й реформування публічного управління.

4.1. Ідеологічна діяльність та її визначальні риси.

Як народжується ідеологія? Завдяки ідеологічній діяльності.

Ідеологічна діяльність – категорія для позначення духовної форми активного ставлення до об'єктивного світу з метою його перетворення, формування сукупності теоретично обґрунтованих ідей і поглядів на оточуючу дійсність, які сприймаються як правильні й потрібні у вирішенні певних завдань практики.

Постаючи як різновид діяльнісного явища, ідеологічна діяльність має всі ознаки, що властиві останньому (наявність активно діючого, наділеного свідомістю й волею суб'єкта, а також об'єктивний, усвідомлений, цілеспрямований характер тощо).

Разом з тим **ідеологічна діяльність має свої визначальні риси**. Серед них можна виділити наступні.

По-перше, ідеологічна діяльність постає як духовний спосіб активного ставлення до оточуючого об'єктивного світу, що полягає у створенні, поширенні, засвоєнні ідеальних форм, передусім, у вигляді ідей та поглядів. *«Основною формою існування і розвитку духовного виробництва є ідея», – пише В. Воловик. «Виникаючи у головах людей, – продовжує дослідник, – ідеї мають своєю основою практичну діяльність – чи то матеріальне виробництво, соціальна практика або науковий експеримент».*

Такі ж думки зустрічаємо і в роботах **Ф. Енгельса**: *«Всі ідеї здобуті з досвіду, вони – відображення дійсності, вірні або викривлені»*.

У цьому контексті слід зазначити, що **ідеологічна діяльність, по-друге, має практичне духовне спрямування, тобто постає саме як формування сукупності теоретично обґрунтованих ідей і поглядів на оточуючу дійсність, які сприймаються як правильні й потрібні у вирішенні певних завдань практики.**

По-третє, з даними рисами пов'язана ще одна визначальна ознака ідеологічного діяльнісного явища, яка стосується мети останнього, що пов'язана з формуванням, створенням ідеології, тобто сукупності теоретично обґрунтованих ідей і поглядів на оточуючу дійсність, які сприймаються суб'єктом як правильні й потрібні у вирішенні певних завдань практики: «результатом ідеологічної діяльності є ідеологія».

Далі. *«Основними «складовими» окремих людських діяльностей, – стверджує О. Леонтьєв, – постають дії, що здійснюють ці діяльності. Дією ми називаємо процес, що підпорядковується усвідомленій меті. Подібно тому, як поняття мотиву співвідноситься з поняттям діяльності, поняття мети співвідноситься з поняттям дії»*. А отже, будь-яка діяльність, у тому числі ідеологічна, існує як певна сукупність, визначений ряд послідовних діянь. Цей факт дозволяє також твердити, що **ідеологічна діяльність, по-четверте, розгортається в історичному просторі-часі як серія послідовних етапів-діянь, а саме: створення відповідних ідей та поглядів (перший етап), їх поширення (другий), а також засвоєння цих ідеальних форм (третій).**

При цьому слід підкреслити, що саме на останньому етапі, пов'язаному з критичним засвоєнням цих духовних форм-конструкцій, може з'явитися, народитися, сформуватися самотутня повноцінна ідеологія.

Окрім цього, одна з важливих відмінних особливостей ідеологічної діяльності, як справедливо наголошують дослідники-суспільствознавці, полягає у специфіці її суб'єкта й об'єкта, тобто пов'язана з цілісним розумінням даного різновиду діяльнісного явища як надскладної системи. Зазначимо, що у якості об'єктивного підґрунтя ідеологічної діяльності завжди виступають певні потреби, повноцінне задоволення яких можливе лише за допомогою колективних людських зусиль. Таким чином, **у ідеологічній діяльності, поп'яте, з необхідністю виокремлюється її первинний суб'єкт – ідеолог, який і вирішує завдання усвідомлення спільності потреб для певного колективу, соціальної групи, визначення цілей, шляхів та засобів їх реалізації, досягнення необхідного рівня духовної, ідейної єдності.**

Цікаво відзначити, що, **незважаючи на свій широкий вжиток як у суспільно-політичному житті, так і наукових дослідженнях, поняття «ідеолог» не отримало належного понятійного визначення у довідковій літературі.** Його чомусь обходять своєю увагою практично всі філософські, політологічні, правові, публічно-управлінські та інші словники й енциклопедії. Лише деякі поодинокі видання фіксують самостійний понятійно-категоріальний статус цього поняття. У них, зокрема, під ідеологами розуміються окремі особистості, особливі групи людей, які здійснюють розробку ідей, поглядів, теорій, що відображають соціальне буття, місце та роль даного суспільного класу або іншої соціальної групи в існуючій системі суспільних відносин, і які обґрунтовують необхідність її збереження або заміни, впливаючи з цією метою на свідомість об'єкта (В. Воловик).

Беручи за основу дану мисленнєву конструкцію, орієнтуючись на вищевикладені позиції стосовно розуміння ідеології та ідеологічного діяльнісного явища, **цілком можливо визначити «ідеолога» як категорію для позначення особливої групи людей та окремих осіб, котрі входять до її складу, які здійснюють розробку, формування сукупності теоретично**

обґрунтованих ідей і поглядів на оточуючу дійсність, що сприймаються як правильні й потрібні у вирішенні певних завдань практики, впливаючи при цьому на свідомість об'єкта.

Дослідники свідчать, що концептуально поняття «суб'єкт ідеологічної діяльності» дещо ширше ніж поняття «ідеолог»: вони не завжди співпадають по своєму об'єму. І ці думки цілком правомірні, оскільки з розширенням діяльності ідеолога все більша кількість його соціального оточення, людей, соціальних груп, до яких ці люди включені, поділяють його думки, ідеї, погляди, тобто активно включаються у процес ідеологічної діяльності, стаючи тим самим потенційним носієм ідеології, співучасником творення повноцінного ідеологічного феномена.

У якості об'єкта ідеологічної діяльності, як уявляється, виступає, насамперед, усе суспільство в цілому, суспільна свідомість, суспільні класи, інші соціальні групи й люди, які включені до них, на свідомість яких впливає суб'єкт – ідеолог як духовний творець-конструктор смислів, тобто мисленнєвих змістів тих чи інших текстів, ідеальних моделей, ідей та концептів.

До речі, відмінною рисою об'єкта ідеологічної діяльності є те, що він одночасно виступає у ролі суб'єкта такої діяльності. І сам наявний результат ідеологічної діяльності, форми його прояву часто постають як результативна сума, своєрідний резюмуючий підсумок взаємодії у системі «суб'єкт-об'єкт-суб'єкт». Йдеться, перш за все, про наявність дії закону заперечення заперечення, прояви якого у сфері свідомості, безумовно, мають вельми складний характер. Ймовірно, це пов'язано з тим, що *«...об'єкт, постаючи як система, що саморозвивається, у конкретний момент представлений декількома поколіннями, кожне з яких випробовує ідеологічний вплив, із однієї сторони, так би мовити, по горизонталі, а з іншої – по вертикалі, зі сторони попередніх поколінь, що виховують спадкоємців, які здійснюють передачу їм накопиченого соціального досвіду, своєї ідеології. Критично відносячись до*

інформації, що впливає на нього, перероблюючи її на основі свідомості, що формується, перевіряючи істинність отриманих знань на практиці, кожне покоління несе їх у собі, так би мовити, у діалектично знятому вигляді. Тут складно визначити, що є результатом виробництва ідей, а що результатом споживання. Ці процеси не існують у чистому вигляді. Вони нерозривно зв'язані один із іншим, утворюючи протилежні взаємопов'язані сторони ідеологічної діяльності, що виступає як діалектично суперечливий процес вироблення ідеології...» (В. Воловик).

4.2. Ідеолог державотворення як конструктор державотворчих смислів.

Вищесказане у повній мірі стосується й ідеологічно-державотворчої діяльності, оскільки державотворче ідеологічне явище виступає як різновид ідеології, а ідеологічний державотворчий діяльнісний феномен – як один із основних видів ідеологічної діяльності, відповідно. Тому всі істотні моменти понятійно-категоріальної характеристики ідеологічного діяльнісного утворення цілком правомірно екстраполювати у площину осмислення ідеологічно-державотворчої діяльності, враховуючи суттєві змістовні характеристики ідеології державотворення.

Відповідно до цього **під ідеологічно-державотворчою діяльністю** розуміємо категорію для позначення духовної форми активного ставлення до об'єктивного соціального світу з метою його перетворення, формування сукупності теоретично обґрунтованих ідей і поглядів на державно-політичне буття, які сприймаються як правильні й потрібні у вирішенні практичних завдань зі створення якісно нової держави.

Першою ознакою такої діяльності слід назвати те, що остання постає як духовний спосіб активного ставлення до оточуючого об'єктивного світу,

насамперед, до державно-політичної його сфери, що полягає у створенні, поширенні, засвоєнні ідеальних форм, передусім, у вигляді ідей та поглядів.

Другою ознакою означеної діяльності виступає те, що вона (ця діяльність) має державотворче духовне спрямування, тобто постає саме як формування сукупності теоретично обґрунтованих ідей і поглядів на державно-політичне буття, які сприймаються як правильні й потрібні у вирішенні практичних завдань зі створення якісно нової держави.

Третя ознака ідеологічно-державотворчої діяльності стосується мети останньої, що пов'язана з формуванням, створенням ідеології державотворення, тобто сукупності теоретично обґрунтованих ідей і поглядів на державно-політичне буття, які сприймаються суб'єктом як правильні й потрібні у вирішенні практичних завдань зі створення якісно нової держави.

Четверта ознака ідеологічно-державотворчої діяльності пов'язана з тим, що остання розгортається в історичному просторі-часі як серія послідовних етапів-діянь, а саме: *створення відповідних ідей та поглядів – перший етап, їх поширення – другий етап, а також засвоєння цих ідеальних форм – третій, відповідно.*

При цьому саме на етапі критичного засвоєння цих духовних форм-конструкцій може сформуватися самобутня повноцінна ідеологія державотворення.

І, нарешті, п'ятою ознакою ідеологічно-державотворчої діяльності виступає те, що в ній (цій діяльності) із необхідністю виокремлюється її особливий первинний суб'єкт – ідеолог державотворення, який і вирішує завдання усвідомлення спільності потреб для певного суспільного класу, соціальної групи, суспільства в цілому у державотворчому процесі, а також державних потреб загалом, визначення цілей, шляхів та засобів їх реалізації у

питаннях державного будівництва, досягнення необхідного рівня духовної, ідейної єдності у процесі державотворення.

Ідеолог державотворення – це поняття для позначення особливої групи людей та окремих осіб, котрі входять до її складу, які здійснюють розробку, формування сукупності теоретично обґрунтованих ідей і поглядів на державно-політичне буття, що сприймаються як правильні й потрібні у вирішенні практичних завдань зі створення якісно нової держави, впливаючи при цьому на свідомість об'єкта.

У зв'язку з цим у якості об'єкта ідеологічної діяльності доцільно розуміти все політично-організоване суспільство в цілому, суспільну свідомість, передусім, політичну й правову її форми, суспільні класи, інші соціальні групи, людей, які включені до них і є учасниками державно-політичного життя, на свідомість яких впливає відповідний суб'єкт – державотворчий ідеолог.

Таким чином, ідеологічно-державотворча діяльність започатковує процес ідеології державотворення, наповнює його життєдайною духовною творчою потугою, що забезпечує його протікання, виступаючи тим самим у якості ідеальної субстанції, за рахунок руху якої і відбувається вказане процесуальне явище. А сам ідеолог державотворення як суб'єкт ідеологічно-державотворчої діяльності виступає творцем, генератором, конструктором державотворчих смислів, що здатні суттєво змінити життєдіяльність держави й суспільства, покращити життя співгромадян конкретно-визначеної країни (України).

А отже, **ідеологічно-державотворча діяльність, яку веде ідеолог державотворення, виступає засадничою технологією творення держави й реформування системи публічного управління.**

Питання 5. Державотворча технологічна карта реформування публічного управління: загальна характеристика.

Як реформувати публічне управління? Тут необхідна система складної скоординованої державотворчої діяльності, яку можна викласти в умовній *Державотворчій технологічній картці*.

Державотворча технологічна карта реформування публічного управління може бути представлена декількома технологічними блоками (7-м блоків як мінімум):

1. «Ідеологічний» блок-кейс (ідеологічна технологія). Тут насамперед присутня *ідеологічно-державотворча діяльність* як первинна засаднича технологія творення держави й реформування публічного управління (про неї ми вели мову у попередньому питанні).

2. «Теоретичний» блок-кейс (технологія єдиної теорії), що передбачає *створення відповідної метатеорії як єдиної, тобто в одній теоретичній зв'язці, теорії суспільства, держави й державотворення, публічного управління та адміністрування.*

Тут наявні такі *проблемні моменти*:

- відсутність єдиної інституції, що здійснює системну розробку теорії суспільства, держави й державотворення, публічного управління та адміністрування, його реформування;
- відсутність напрацювань щодо законів і закономірностей, яким підпорядковані у своєму розвитку вищевказані явища соціальної реальності (суспільство, держава, державотворення, публічне управління та адміністрування);

- відсутність чітко окресленої, прийнятної для більшості громадян *теоретично обґрунтованої Української національної ідеї*;
- відсутність привабливого для широких мас соціально-політичного ідеалу;
- відсутність концептуально відпрацьованих шляхів і засобів досягнення такого ідеалу.

3. «Культурний» блок-кейс (культуротворча технологія), що включає насамперед:

- а) підвищення рівня політичної та правової культури суспільства в цілому та кожного громадянина зокрема;
- б) підвищення рівня відповідальності державно-владних структур та структур місцевого самоврядування (суб'єктів державної влади, місцевого самоврядування).

4. «Правовий» блок-кейс (правова технологія), що передбачає *творення відповідної нормативно-правової бази, системи правових законів, на якій засновується правова соціальна державність.*

5. «Організаційний» блок-кейс (організаційна технологія), що передбачає низку факторів, за допомогою яких відповідна метатеорія може просуватись у широкі народні маси, перетворюючись тим самим на державотворчу ідеологію:

а) *формування ефективної системи агітаційно-пропагандистських заходів* щодо поширення й ствердження в практичній свідомості мас теоретичних напрацювань державотворчого змісту;

б) *розробка й практична реалізація конкретних програм-символів незалежної України;*

в) *формування блоку партій соціального прогресу, котрі спроможні взятися за справу оновлення державотворчої ідеології і дійсного реформування публічно-управлінської системи;*

г) *підготовка до державотворчих справ молодих поколінь громадян, усебічний розвиток, ґрунтовна освіта, патріотичне виховання дітей та молоді як майбутніх повноцінних носіїв ідеології державотворення та реформування вищевказаної системи.*

6. «Економічний» блок-кейс (економічна технологія), який *передбачає удосконалення структури власності на знаряддя праці й засоби виробництва*, що створить умови для найшвидшого формування означеної партійної конструкції та реформування публічно-управлінської системи.

Реалізація цього блоку суттєво зменшить домінування олігархічних кіл у суспільстві, обмежить їхній вплив на владні інститути й водночас підвищить статусні позиції інших соціальних груп (малих і середніх підприємців, кваліфікованих найманих працівників і службовців, пенсіонерів, працюючої молоді та ін.), збільшить їхню роль у суспільно-політичній життєдіяльності.

Це створить основи для формування широких лав середнього класу й сил прогресу, тобто соціальної бази для позначеного вище партійного блоку й того суб'єкта, котрий здатен опрацьовувати теорію та сформувати оновлену ідеологію державотворення, а разом з нею вести державотворчі справи, реформуючи державу й публічне управління.

7. «Духовний» блок-кейс (духовна технологія), що передбачає *системне утвердження в суспільстві трьох християнських чеснот – Віри, Надії та Любові, перенесення цієї тріади в державотворчу площину:*

- Віри у можливість творення якісно нової Української держави;
- Надії, що державотворення і реформування України буде успішним;
- Любові до Батьківщини, Вітчизни, оновленої країни.

Література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : офіц. текст. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Посібники, підручники, монографії, статті:

2. Андрущенко В.П. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія : підручник [для вищ. навч. закл.] / В.П. Андрущенко, Л.В. Губерський, М.І. Михальченко. – 3-є вид., випр. та доп. – К. : Генеза, 2006. – 656 с.
3. Воловик В.И. Введение в философию : Учебное пособие. – Запорожье: Просвіта, 2000. – 176 с.
4. Воловик В.І. Політична філософія: навчальний посібник. – Запоріжжя, 2011. – 182 с.
5. Воловик В.И. Философия политического сознания: монография. – Запорожье: Просвіта, 2006. – 169 с. URL : https://volovik.at.ua/Filosofija_politicheskogo_soznaniya.pdf
6. Воловик В.И. Три извечных вопроса: брошюра. – Запорожье: КСК-Альянс, 2015. – 36 с.
7. Воловик В.И. Философия истории : курс лекций [для студ. историч. факульт. вузов]. – Запорожье : Запоріжжя, 1995. – 152 с.
8. Глазунов В.В. Олигархические трансформации : монография. – Запорожье: КПУ, 2011. – 363 с.
9. Краснокутський О.В. Взаємозв'язок політичної та правової свідомості: проблема формування ідеології державотворення : монографія. – Запоріжжя : КСК-Альянс, 2014. – 428 с.
10. Основи соціальної філософії : навчальний посібник [для студ., викладач., аспірант. і докторант. гуманітар. факультетів ВНЗ] / [Воловик В.І., Лепський М.А., Бутченко Т.І., Краснокутський О.В.] ; під заг. ред. В.І. Воловика. – Запоріжжя : Просвіта, 2012. – 320 с.

Інші джерела:

11. 5 минут с преподавателем. Краснокутский А.В. – Идеология : <https://www.youtube.com/watch?v=bLW4uHiriGU&t=44s>
12. І. Юхновський_ виступ : [промова українського фізика-теоретика, політичного діяча Ігоря Юхновського в стінах Верховної Ради України з нагоди річниці прийняття Декларації про державний суверенітет України] : <https://www.youtube.com/watch?v=rD3p0uypxIU>
13. Марк Гинзбург. Цивилизационный переход: Цукерберг против Гутенберга : [беседа с украино-американским предпринимателем, девелопером, экспертом технологии блокчейн, общественным деятелем Марком Гинзбургом] : https://www.youtube.com/watch?v=Ecj7_QPkmig
14. Национальное стратегирование и человеческий капитал. Андрей Ермолаев. Культ личности : [беседа с философом, политологом Андреем Ермолаевым] : <https://www.youtube.com/watch?v=dIp2ayMUCMU>
15. Тарас Стецьків: Ми запросили Кучму до себе – типу посидіти, випити, погомоніти : [бесіда з Тарасом Стецьківим, українським політиком, народним депутатом України 1-4 та 6 скликань] // Хвиля : <https://hvylya.net/interview/politics2/taras-stetskiv-mi-zaprosili-kuchmu-do-sebe-tipu-posiditi-vipiti-pogomoniti.html>
16. Трек Петлюры» – как украинский язык стал инструментом социального распада и катастрофы. Сергей Дацюк : [беседа с философом Сергеем Дацюком] : <https://www.youtube.com/watch?v=LA4MkzaB1qQ>
17. Третя після Росії та США. Як виглядав ядерний потенціал України : [Екскурсія Музеєм Ракетних військ стратегічного призначення поблизу селища Побузьке на Кіровоградщині] : <https://www.youtube.com/watch?v=Kedw7IhwnCc>
18. «Методичка для Президента України»: відео-бесіди (записувалися у 2019 – 2020 рр.):
- ✓ Методичка для Президента України. Часть 1. Глубинное государство : [беседа политолога Юрия Романенко с философом Сергеем Дацюком] : https://www.youtube.com/watch?v=zC_wTXyBfEA

- ✓ Методичка для Президента Украины. Часть 2. Соотношение глубинного и публичного : [беседа политолога Юрия Романенко с философом Сергеем Дацюком] : <https://www.youtube.com/watch?v=bcP72xFiaik>
 - ✓ Методичка для Президента Украины. Часть 3. Глубинная экономика и глубинное правительство : [беседа политолога Юрия Романенко с философом Сергеем Дацюком] : <https://www.youtube.com/watch?v=zjJwyPcagZo>
 - ✓ Методичка для президента. Часть 4. Глубинная экономика : [беседа политолога Юрия Романенко с философом Сергеем Дацюком] : <https://www.youtube.com/watch?v=fUYMrR1FHRA>
 - ✓ Главные ошибки Зеленского и что ему делать. Методичка для президента-5 : [беседа политолога Юрия Романенко с философом Сергеем Дацюком] : <https://www.youtube.com/watch?v=nijMO3ZgNEs>
 - ✓ Методичка для президента-6. Капсула президента. Дацюк и Романенко : [беседа политолога Юрия Романенко с философом Сергеем Дацюком] : <https://www.youtube.com/watch?v=2WxfM6WrLgU>
 - ✓ Кризис пришел: О социальной структуре Украины. Методичка для президента-7 : [видео-лекция политолога Юрия Романенко] : <https://www.youtube.com/watch?v=li0F80v57VU>
 - ✓ Кризис пришел: Соотношение теневой и белой экономики Украины. Методичка для президента-8 : [видео-лекция политолога Юрия Романенко] : https://www.youtube.com/watch?v=R4ZT9_GulgA
19. Михайло Федоров: Ми забезпечимо кожного українця швидкісним інтернетом у будь-якому куточку нашої країни : <https://thedigital.gov.ua/news/mikhaylo-fedorov-mi-zabezpechimo-kozhnogo-ukrainsya-shvidkisnim-internetom-u-bud-yakomu-kutochku-nashoi-kraini>
20. Цифровая революция убила бренды: как жить, влиять и зарабатывать с помощью Google и Facebook [беседа политолога Юрия Романенко с креативным директором компании TABASCO – идеологом креативных индустрий Александром Смирновым] : <https://hvylya.net/interview/223706->

[cifrovaya-revolyuciya-ubila-brendy-kak-zhit-vliyat-i-zarabatyvat-s-pomoshchyu-google-i-facebook](#)

21. Цифровая революция: как жить и воспитывать детей в мире, где о вас знают все. Смирнов и Романенко [беседа политолога Юрия Романенко с креативным директором компании TABASCO – идеологом креативных индустрий Александром Смирновым] :

<https://www.youtube.com/watch?v=LHvo7uwnPIU>